

344

Stupeň utajení ZRUŠEN dle § 22, odst. 4, zák. č. 412/2005 Sb., dne 12.5.2006

A-003030/17-74

15. listopadu 1974

~~Příloha k listině~~

O D B O R 17

Výtisk č. 41

Souhrnná informace rozvědky

Situace ve vysílání "Svobodná Evropa" po zahájení činnosti americké "Rady pro zahraniční vysílání

MEKLAN

za správnost:
pplk. J. ZAJIC, v. r.

Počet listů: 8

345

Informace rozvědky č. 31

Situace ve vysílači "Svobodná Evropa" po zahájení činnosti americké "Rady pro zahraniční vysílání"

Zpráva informuje o situaci po ustavení amerického řídicího orgánu pro vysílače "Svobodná Evropa" a "Svoboda". Ukazuje jak se projevují protichůdné vlivy při utváření další koncepce činnosti těchto antikomunistických podvratných institucí. Informuje také o podílu některých představitelů čs. emigrace.

Ustavení americké Rady pro zahraniční vysílání a schválení příslušných finančních dotací na činnost obou vysílačů a částečně i brzký odchod hlavního představitele odpůrců obou institucí senátora FULBRIGHTa z Kongresu ukončily v podstatě dlouhotrvající diskuze o účelnosti další existence vysílačů SE a "Svoboda" a posunuly vlivový zájem o tyto instituce do jiné polohy.

Rada pro zahraniční vysílání (Board of International Broadcasting) postupně přikračuje k plnění úkolů, stanovených pro její činnost bývalým prezidentem NIXONem (tyto úkoly byly uvedeny a komentovány v naší minulé souhrnné informaci k této problematice).

Podle prohlášení ředitele mnichovského centra "Svobodné Evropy" se má tento vysílač do konce roku 1975 sloučit s vysílačem "Svoboda" (vysílajícím pouze pro SSSR). Obě stanice si však nadále mají ponechat svůj původní název, samostatné vedení a právní statut, což je motivováno hlavně návykem posluchačů na jména těchto stanic a dále snahou obejít povinnost žádat od vlády NSR nová koncesní povolení, nutná v případě zřízení nové vysílací instituce. Vysílač "Svoboda" bude přemístěn ze svého nynějšího sídla do centrální budovy "Svobodné Evropy", ke které bude přistavěno další křídlo. V důsledku

sloučení obou vysílačů bude přebytečných asi 160 administrativních pracovníků. Nutné snížení počtu zaměstnanců se nemá týkat pracovníků (emigrantů) zařazených v jednotlivých redakcích, ale především uvolnění amerických a západoněmeckých občanů, pracujících na administrativních pomocných úsecích. Kromě toho vysílač "Svoboda" má v nejbližší době zahájit vysílání do SSSR v jazyce estonském a litevském, v důsledku čehož má být zvýšen i jeho finanční rozpočet.

"Rada" zaujala též stanovisko k politickým změnám v Portugalsku, zejména k obavám a pověstem, že nová portugalská vláda by mohla zakázat činnost velké vysílačky SE vysílající z portugalského území. Bylo oznámeno, že další nerušený chod vysílače je prý zabezpečen.

Slučovací plány a další organizační opatření "Rady" vyvolaly sice mezi zaměstnanci určité obavy a nesouhlas, motivovaný převážně zájmy osobními a zaměstnaneckými, avšak daleko větší spory vznikají kolem plnění dalších úkolů "Rady". Bývalý prezident NIXON spolu se Státním departmentem uložil "Radě" zajistit takovou politickou linii vysílání obou stanic, která by nenarušovala současné vztahy mezi USA a SSSR a jednotlivými socialistickými zeměmi. Tato linie se setkává s nesouhlasem nejen značné části vedoucích a pracovníků obou institucí, ale také některých vládních i nevládních amerických organizací.

Hlavní instituce, která podporuje odpůrce této politiky, je americká špionážní centrála CIA. Ta se snaží v současné době obnovit své vlivové postavení v propagandistických centrech včetně "Svobodné Evropy", která jí byla dříve přímo podřízena. Z iniciativy a na základě stále většího financování z fondů CIA je aktivizována a prohlubována tzv. styková a vytěžovací činnost vybraných pracovníků vysílače. Cílem je získání nových pramenů informací pro CIA ze socialistických zemí pod hlavičkou "Svobodné Evropy". Kromě toho CIA se pokusí přímo organi-

zovat a financovat přes své spolupracovníky v jednotlivých sekcích některé vyloženě nepřátelské relace na adresu vedení stran a vlád socialistických zemí, bez ohledu na to zda je to v souladu s oficiální americkou linií zahraniční propagandy.

Další spory jsou vedeny o po, tí propagandy současného obrazu Spojených států. Některé kruhy, především americká informační služba USIA, usilují o to, aby americké propagační prostředky a z nich zejména "Svobodná Evropa" prezentovaly obraz Ameriky včetně negativních stránek. Proto také USIA v nedávné minulosti prosazovala zveřejňování "objektivního" pohledu na labilní postavení bývalého prezidenta NIXONA před jeho návštěvou v Moskvě a před příjezdem s. GIERKA do USA. Při obhajování tohoto postoje je argumentováno tím, že "objektivní pohled" umožní prokázat daleko více předností "americké svobody". Současně však může jít skrytou snahu některých kruhů kompromitovat i v budoucnu představitele realisttějších přístupů v zahraniční politice USA.

Jiné americké vlivové skupiny, usilují naopak o to, aby americká propaganda byla vyhraněně tendenční, tj. aby vyzdvihovala kladné stránky americké skutečnosti a "neprala veřejně špinavé prádlo".

V rámci svého programu antikomunistické diverze zasahují do činnosti "Svobodné Evropy" a vysílače "Svoboda" i sionistická židovská centra. Je příznačné, že aktivitu v tomto směru projevují zejména dvě americké sionistické instituce "B'nei B'rith" a "United Jewish Appeal". První z nich tzv. "Synové věčného svazku" je největší světovou sionistickou organizací zednářského typu, která má více než 2 000 loží ve 42 zemích. Jedním z jejich hlavních úkolů je infiltrace sionistických zájmů do řad inteligence a informačních středisek. Proto se

také zabývá rozsáhlou publikační vydavatelskou činností a má značné zkušenosti v tomto druhu sionistické vlivové činnosti. Druhá sionistická organizace, tzv. "Spojená židovská výzva", je hlavní a největší americkou sionistickou organizací, která provádí a soustřeďuje sbírání finančních prostředků na celosvětovou sionistickou činnost a podporu Izraele. V minulém roce získala tato organizace převážnou část z celkové vybrané sumy 1 a čtvrt miliardy dolarů.

Obě uvedené sionistické instituce byly v minulosti aktivně zainteresovány v kampani vedené proti odpůrcům další existence a činnosti uvedených vysílačů. Přislíbily předat SE a "Svobodě" finanční podporu na rozšiřování pořadů o sovětském vměšování na Středním východě, postavení sovětských židů, propagaci izraelské politiky apod. Usilují rovněž, aby vysílač "Svoboda" pokračoval ve vysílání do SSSR v jazyce jidiš.

Všechny uvedené vlivy působí na práci obou radiostanic a posilují především tendence těch pracovníků, kteří nesouhlasí s realističtějšími rysy americké zahraniční politiky a kteří naopak mají zájem na pokračování převážně štvavém a nepřátelském pojetí vysílání do ZSS. Náleží mezi ně nejen značná část pracovníků z řad emigrantů ze socialistických zemí, ale i američtí zaměstnanci mezi kterými zesílily názory, že "východní politika" NIXONA a KISSINGERA zašla za rámec zájmů USA.

Pracovníci z řad emigrace opírají svoje postoje o tzv. "objektivní" líčení současné situace ve svých zemích, při čemž plně využívají a argumentují názory, získanými zejména od odpůrců socialistických režimů, kteří emigrovali ze ZSS v poslední době.

Polská sekce "Svobodné Evropy" předložila v minulých měsících americkému vedení vysílače rozbor situace v Polsku, kterou považuje za podobnou jako v době prosincových událostí v roce 1970, neboť prý nesvoboda projevu, ekonomická politika a kádrové změny ve stranickém aparátě vyvolávají nespokojenost uvnitř společnosti. V Polsku existuje opozice, která vyčkává a je zatím v pasivitě, aby nevyvolala předčasnou represii ze strany vládních úřadů. Z toho je vyvozován závěr o nutnosti "vhodné" činnosti "Svobodné Evropy" která by na tuto situaci reagovala. Současně jsou však vyslovovány obavy, aby v důsledku možné diplomatické reakce PLR na zostření štvavého charakteru polského vysílání nedošlo k zpřísnění kontroly vysílání, provedené Radou pro zahraniční vysílání, jejíž povinností je zajišťovat soulad obsahu vysílání se současnou americkou zahraniční politikou.

Československá sekce rozvinula širokou propagační kampaň kolem příchodu spisovatele FILIPa a bývalého čs. novináře Jiřího HOCHMANa do NSR. Oba jmanovaní navštívili "Svobodnou Evropu", kde byli podrobně vytěženi jak k situaci doma tak k hodnocení činnosti tohoto vysílače.

Schůzky s FILIPem se zúčastnili představitelé amerického vedení vysílačky a pracovníci československé sekce spolu s některými pracovníky jiných sekcí. Kromě líčení svých osobních potíží hovořil FILIP o způsobu výroby tzv. českých samizdatů. Vznikají prý tak, že po jejich recenzi, kterou provede jeden kritik na Slovensku a jiný v Praze se samizdat vyrobí ve 30 výtiscích, někdy dokonce i s tvrdými deskami. FILIP sám již při psaní vyhotovoval 3 kopie, z nichž jednu odvážel vždy večer na jisté místo pro případ, že by byl rukopis, který měl doma, zabaven. Dále hovořil o situaci některých svých kolegů - o Ludvíkovi VACULÍKovi, který prý nehodlá odejít do ciziny, a o básníku HOLUBovi, který prý byl donucen k odvolání svých názorů především pro svou osobní zoufalou situaci. FILIP konstatoval, že vlivem

vládní politiky se "opozičníci" z řad spisovatelů dostávají stále více a více do izolace vůči občanům, kteří s nimi dříve sympatizovali. Z vyličení situace doma učinil FILIP závěr o potřebnosti českého a slovenského vysílání "Svobodné Evropy" a ubezpečoval ředitele SE WALTERA o tom, že stanice je v ČSSR hojně poslouchána a i přes prováděné rušení, je dobře slyšitelná. Vyzdvihl především pořady redaktora JEDLIČKY, kterých si prý intelektuální kruhy v Československu velmi váží. FILIP byl v kruhu pracovníků vysílače dobře přijat; bylo především oceňováno, že nebyl nikdy komunistou. Obdržel nabídku, aby do programu "Svobodné Evropy" přispíval konkrétními údaji a satirickými glosami.

"Svobodnou Evropu" navštívil dvakrát na žádost vedení této instituce i Jiří HOCHMAN. První schůzka se uskutečnila pouze za účasti představitelů amerického vedení a vedoucího čs. sekce PECHAČKA. Představitelé amerického vedení SE diskutovali s HOCHMANEM o některých problémech vysílače, především o otázce poslechovosti a úrovně vysílání. HOCHMAN tvrdil řediteli SE WALTERovi a jeho zástupci COOKovi, že zpráva o klesající křivce poslechovosti SE, zpracovaná příslušným oddělením SE, neodpovídá realitě a že v Československu "všichni" tuto stanici poslouchají. K samotnému vysílání neměl HOCHMAN zásadní připomínky, avšak doporučoval rozšíření a zkvalitnění vysílání. Navrhoval získání nových pracovníků SE z řad novinářů, hlasatelů a herečků přímo v Československu a nabízel své osobní služby při jejich náboru. Velký zájem vedení SE o HOCHMANovy názory byl motivován hlavně tím, že HOCHMAN byl pozván k rozhovorům v Radě pro zahraniční vysílání a má údajně též vypovídat před některým z výborů amerického senátu.

Druhá návštěva HOCHMANA se konala za účasti širšího kruhu pracovníků SE. HOCHMAN zde hovořil, podobně jako FILIP, o situaci v Československu. I když je HOCHMAN pracovníky SE hodnocen profesionálně výše než FILIP, došlo ze strany některých z nich k ostrému napadání HOCHMANA za jeho postoje a psaní o emigraci a "Svobodné Evropě" v minulosti. Vedoucí čs. sekce PE-

CHAČEK obhajoval HOCHMANA tvrzením, že tento ihned po překročení hranic do NSR telefonoval do "Svobodné Evropy" a velmi se omlouval za to, co kdysi o této instituci psal. Velmi rázně se za HOCHMANA postavil jeden z členů amerického vedení SE A. SHUB (bývalý americký novinář vyhoštěný z SSSR), který vyzval kritiky HOCHMANA, aby odešli ze SE a uvolnili místo takovým jako je HOCHMAN, který by mohl být zaměstnán jako washingtonský zpravodaj "Svobodné Evropy". Vyjádření SHUBA bylo přijato s plnou vážností, neboť SHUBA přechází z vedení SE na významné místo přímo v Radě pro zahraniční vysílání a bude zřejmě tyto své názory prosazovat i v tomto orgánu.

FILIP a zejména HOCHMAN doporučili vedení SE, aby byl zvýšen význam a nasazen tvrdší kurs v pořadcích, vysílaných o sobotách a nedělích. Oba odůvodňovali toto své doporučení tím, že v těchto dnech je většina čs. obyvatelstva na venkově, kde je vysílání SE daleko lépe slyšet než v městech, což vede k většímu poslechu a tím ovlivňování širšího okruhu osob než ve všední dny. Vedoucí čs. sekce rozhodl již učinit na základě uvedeného doporučení konkrétní opatření a zejména prý hodlá zapojit právě do sobotních a nedělních vysílání HOCHMANA a FILIPA.

Závěr:

Přes různé pokusy oficiálních amerických míst, jako zrušit přímou závislost vysílaček na CIA a dát jim jiný přijatelnější oficiální statut, stanovit takovou linii vysílání, která by neměla "narušovat" současný stav vztahů USA se SSSR a dalšími socialistickými zeměmi a oficiální politiku USA vůči nim, zůstává nadále otevřena otázka existence a činnosti obou štvavých vysílačů "Svobodné Evropy" a "Svobody". Proto příslušná americká místa budou nadále velmi pečlivě sledovat vše, zejména také v rámci jednání KBSE v Ženevě, co by mohlo i perspektivně ohrozit činnost obou vysílaček. Z hlediska ZSS je proto důležité aktivně vyhledávat možnosti působení proti SE a "Svobodě".

Vládní místa USA také pečlivě sledují nejen postoj NSR vůči oběma vysílačkám, ale všech dalších zemí, které tím nebo oním způsobem umožňují činnost vysílačů. V poslední době se to týká speciálně Portugalska, na jehož území jsou umístěna důležitá technická zařízení SE. Proto i v této souvislosti bude třeba sledovat celkový politický vývoj v Portugalsku.